

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๙๓
วันอังคารที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	ประธานกรรมการ
๒. ศาสตราจารย์กระแส ชนะวงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายมานิจ สุขสมจิตร	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สี่
๖. นายปรีชา วัชรภักย์	รองประธานกรรมการ คนที่ห้า
๗. นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่หก
๘. ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช	ประธานที่ปรึกษากรรมการ
๙. นายจรูญ อินทจาร	รองประธานที่ปรึกษากรรมการ
๑๐. พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช	ที่ปรึกษากรรมการและโฆษกกรรมการ
๑๑. นายคำคุณ สิทธิสมาน	โฆษกกรรมการ
๑๒. พลโท นาวัน คำริกาญจน์	โฆษกกรรมการ
๑๓. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย	โฆษกกรรมการ
๑๔. นางสาวสุภัทรา นาคะผิว	โฆษกกรรมการ
๑๕. นายกฤต ไกรจิตติ	กรรมการ
๑๖. ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา	กรรมการ
๑๗. นายจุมพล สุขมัน	กรรมการ
๑๘. นายเชษฐา โทณะวณิก	กรรมการ
๑๙. นายเชิดชัย วงศ์เสรี	กรรมการ
๒๐. พลโท นคร สุขประเสริฐ	กรรมการ
๒๑. ศาสตราจารย์นครินทร์ เมฆไตรรัตน์	กรรมการ
๒๒. ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ	กรรมการ
๒๓. นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	กรรมการ
๒๔. นายประชา เตรรัตน์	กรรมการ

๒๕. นายไพบุลย์ นิติตะวัน	กรรมวิธีการ
๒๖. นายมีชัย วีระไวทยะ	กรรมวิธีการ
๒๗. พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ	กรรมวิธีการ
๒๘. นายวิชัย ทิตตักดิ์	กรรมวิธีการ
๒๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลามเจริญทรัพย์	กรรมวิธีการ
๓๐. นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา	กรรมวิธีการ
๓๑. ศาสตราจารย์พิเศษเอนก เหล่าธรรมทัศน์	กรรมวิธีการ
๓๒. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์	เลขานุการกรรมวิธีการ

กรรมวิธีการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นายปกรณ์ ปรียากร	(ลาการประชุม)
๒. นางฉวีลวดี บุรีกุล	(ลาการประชุม)
๓. นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล	(ลาการประชุม)
๔. นายดิสทัต โทตระกิตย	(ลาการประชุม)

ผู้ช่วยเลขานุการกรรมวิธีการ คือ

ว่าที่เรือตรี ยุทธนา สำเภาเงิน

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานคณะกรรมการการปกครอง
สำนักกรรมวิธีการ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

คณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ
ในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ
นายธนภน วัฒนกุล

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายอรรถสิทธิ์ กันมล

ผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายการบริหารราชการแผ่นดิน

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักกฎหมาย

๑. นายวิรัตน์ เนยสูงเนิน

นิติกรชำนาญการพิเศษ

๒. นายธนวัฒน์ มาศเกษม

นิติกรชำนาญการพิเศษ

สำนักวิชาการ

๑. นายสุเทพ เอี่ยมคง	วิทยากรเชี่ยวชาญ
๒. นายวิชาญ ทรายอ่อน	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
๓. นายจิรณิทธิ์ ชาญเชิงพานิช	วิทยากรชำนาญการ
๔. นายภูมิพิชญ์ ยาสีทธิ์	วิทยากรชำนาญการ

ผู้ติดตามกรรมการ

๑. นายธนบดี ภาคพิชัย	ผู้ติดตาม ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อูวรรณโณ
๒. พันเอก ประภัทร์ ล้อมสมบูรณ์	ผู้ติดตาม พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ
๓. นายชานนทร์ บุญรัชกุล	ผู้ติดตาม นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์
๔. นายราเชนทร์ เหลืองอ่อน	ผู้ติดตาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลากเจริญทรัพย์
๕. นางสาวอรอุมา วรแสน	ผู้ติดตาม นายประชา เตรีตัน
๖. นางสาวศุทธหทัย ปรีดสัตตนนท์	ผู้ติดตาม รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์
๗. นางสาวพัชรียา ก้อนแพง	ผู้ติดตาม รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์
๘. นางสาวชัชชรีย์ จิตติพงศ์	ผู้ติดตาม นางสาวสุภัทรา นาคะผิว
๙. นายจรูญ ยุพจันทร์	ผู้ติดตาม นายมีชัย วีระไวทยะ
๑๐. นางสาวโรชนี ศิริวัฒนา	ผู้ติดตาม ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๑๘ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

ที่ประชุมมีมติรับรองบันทึกการประชุม ครั้งที่ ๙๒ วันพุธที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘ โดยไม่มีการแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๓ พิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

ก่อนเข้าสู่การพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น ประธานกรรมการกล่าวว่า ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘ นายกรัฐมนตรีมีคำปรารภเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ ในประเด็นสำคัญ ๒ เรื่อง คือ

๑. ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และมีการจัดการเลือกตั้ง สถานการณ์บ้านเมืองจะกลับสู่ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองดังที่เคยเกิดขึ้นในอดีตหรือไม่ มีความขัดแย้งและมีการใช้ความรุนแรงต่อกัน และรัฐธรรมนูญนี้มีแนวทางที่จะป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวหรือไม่

๒. การปฏิรูปที่กำลังดำเนินการในขณะนี้ หากมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง จะดำเนินการปฏิรูปต่อไปหรือไม่

ดังนั้น ประเด็นสำคัญที่กล่าวถึงในการประชุมคณะรัฐมนตรีบัญญัติอยู่ในร่างรัฐธรรมนูญ ภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง กรรมการควรให้ความสำคัญในประเด็นนี้ เพื่อให้การปฏิรูปประเทศดำเนินการสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ได้เสนอทั้งหมด ๑๑๖ ประเด็น โดยมีการเสนอความเห็น ๒ รูปแบบคือ ๑. ข้อสังเกต ๒. คำขอแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้รวบรวมความเห็นของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาด้วย อย่างไรก็ตาม สิ่งที่นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีให้ความสำคัญที่สุดคือ กลไกในการดำเนินการหลังจากรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับแล้ว รวมทั้งความกังวลเรื่องที่ว่าร่างรัฐธรรมนูญมีการจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่จำนวนมาก ซึ่งอาจเกิดปัญหาตามมาได้

ในระหว่างที่ไม่มีการประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ กรรมการหลายท่านได้รับคำเชิญจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อเข้ารับฟังความเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติ เนื่องจากบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากร่างรัฐธรรมนูญ ย่อมต้องการเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะให้ปรากฏ ดังนั้น กรรมการควรรับฟังความเห็นดังกล่าว ซึ่งท้ายที่สุดคณะกรรมการจะได้ตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

คณะกรรมการได้รับคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น ๙ คำขอ โดยแบ่งเป็นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ ของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ จำนวน ๘ คำขอ และคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ ของคณะรัฐมนตรีจำนวน ๑ คำขอ ซึ่งคณะกรรมการจะเชิญผู้ชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญตามลำดับการยื่นคำขอ

ว่าที่เรื่อตรี ยุทธนา สำเนาเงิน ผู้ช่วยเลขานุการกรรมการ กล่าวว่ คณะกรรมการได้กำหนดจำนวนสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติที่เข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญกลุ่มละไม่เกิน ๕ ท่าน และใช้เวลากลุ่มละไม่เกิน ๓ ชั่วโมง โดยกรรมการจะเริ่มพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญตามลำดับ ดังนี้

วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๘

กลุ่มที่ ๑ นายพลเดช ปิ่นประทีป เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ นาฬิกา

กลุ่มที่ ๒ นายธีรยุทธ์ หล่อเลิศรัตน์ เวลา ๑๓.๓๐ – ๑๖.๓๐ นาฬิกา

วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๘

กลุ่มที่ ๓ นายมณูญ ศิริวรรณ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ นาฬิกา

กลุ่มที่ ๔ นายสมชัย ฤชุพันธ์ เวลา ๑๓.๓๐ – ๑๖.๓๐ นาฬิกา

วันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๘

กลุ่มที่ ๕ นายสมศักดิ์ โล่สถาพรพิพิธ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ นาฬิกา

กลุ่มที่ ๖ ศาสตราจารย์สมบัติ อังรังธัญวงศ์ เวลา ๑๓.๓๐ – ๑๖.๓๐ นาฬิกา

และนายเสรี สุวรรณภานนท์

วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

กลุ่มที่ ๗ นายประสาร มฤคพิทักษ์ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ นาฬิกา

กลุ่มที่ ๘ นายพงศ์โพยม วาศภูติ เวลา ๑๓.๓๐ – ๑๖.๓๐ นาฬิกา

วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๘

กลุ่มที่ ๙ คณะรัฐมนตรี เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ นาฬิกา

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช ที่ปรึกษากฎหมายและโฆษกกรรมการ กล่าวหาว่า ที่ประชุม คณะกรรมการมีมติว่า ไม่ควรเชิญพรรคการเมืองเข้าร่วมชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งประเด็นดังกล่าวได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า พรรคการเมืองที่มีสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรชุดที่แล้ว ได้ส่ง คำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญเพียง ๔ พรรคการเมือง ซึ่งคณะกรรมการเข้าใจในเนื้อหาของคำขอ ดังกล่าว ประกอบกับระยะเวลาในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญมีจำกัด คณะกรรมการจึงเห็นว่า ไม่ควรเชิญ พรรคการเมืองเข้าร่วมชี้แจงประกอบคำขอดังกล่าว

ส่วนกรณีที่นายสมชัย ฤชุพันธ์ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ ได้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ เป็นลำดับที่ ๔ ซึ่งคณะกรรมการได้กำหนดให้ชี้แจงประกอบคำขอในวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๓๐ – ๑๖.๓๐ นาฬิกา แต่ช่วงวันเวลาดังกล่าว ผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ ติดภารกิจในต่างประเทศ ขอ สลับการเข้าชี้แจงประกอบคำขอเป็นวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘ ช่วงเช้านั้น

ว่าที่เรื่อตรี ยุทธนา สำเภางเงิน ผู้ช่วยเลขานุการกรรมการ ชี้แจงว่า การจัดลำดับการชี้แจง ประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ จัดลำดับตามเวลาที่ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกรณีที่กลุ่มคำขอใด ผู้ยื่นคำขอไม่สามารถเข้าชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมได้ ให้มีหนังสือมอบหมายให้บุคคลอื่นเข้าชี้แจงแทน

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรอนุโลมให้สลับการเข้าชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่าง รัฐธรรมนูญได้

กรรมการแสดงความเห็น ดังนี้

- ตั้งข้อสังเกตว่า หากอนุโลมให้สลับการเข้าชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญได้ อาจมีการขอสลับการเข้าชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมในกลุ่มคำขออื่นๆ ด้วย จึงเห็นควรยืนยันลำดับ การชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมตามที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้จัดทำในเบื้องต้นก่อน หากกลุ่มคำขอใดต้องการสลับวันเวลา ให้ทำการประสานงานกันเองภายใน แล้วแจ้งให้ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการทราบอีกครั้งหนึ่ง

ที่ประชุมเห็นชอบให้ผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ สามารถขอสลับวันเวลาชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ กันเองได้

- คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ทำการรวบรวมความเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว โดยจะส่งมอบให้กับกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญในสัดส่วนของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา ณ บริเวณห้องโถงอาคารรัฐสภา ๑

- ความเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ สามารถเสนอผ่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้อยู่แล้ว แต่หากเสนอความเห็นเป็นมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะมีความหนักแน่นมากกว่า อย่างไรก็ตาม ความเห็นของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือคณะกรรมาธิการในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ รวมทั้งความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ ล้วนมีความสำคัญ ซึ่งคณะกรรมาธิการควรรับฟังเพื่อประกอบการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมาธิการหรือที่ประชุมว่า มีผู้สอบถามว่า ผู้ชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญมีจำนวนเกินกว่า ๕ คน ได้หรือไม่ ซึ่งที่ประชุมเห็นว่า ๕ คน เป็นจำนวนที่เหมาะสมแล้ว

สำหรับการจัดที่นั่งให้แก่ผู้ชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติม ควรจัดให้นั่งต่อจากกรรมาธิการทั้ง ๒ ด้าน เพราะหากจัดให้กรรมาธิการและผู้ชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมนั่งคนละด้านกัน จะเป็นการเผชิญหน้ากันซึ่งเป็นภาพที่ไม่เหมาะสม

นอกจากนี้ ในการพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญอาจต้องมีการแถลงความคืบหน้าในการพิจารณาในช่วงเช้าและช่วงบ่าย ซึ่งที่ผ่านมามีโฆษกกรรมาธิการทำหน้าที่หลักเพียง ๒ ท่าน เห็นควรให้มีการสลับหมุนเวียนกันทำหน้าที่โฆษกกรรมาธิการทั้ง ๖ ท่าน ดังนั้น โฆษกกรรมาธิการทั้ง ๖ ท่าน ควรอยู่ร่วมประชุมคณะกรรมาธิการโดยตลอด

กรรมาธิการได้แสดงความเห็น ดังนี้

- ในการทำหน้าที่ของโฆษกกรรมาธิการ จะมีการประชุมร่วมกันก่อนจะมีการแถลงการณ์เป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับใช้ในการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยเมื่อแถลงข่าวเสร็จแล้ว จะแจกแถลงการณ์ดังกล่าวต่อสื่อมวลชน โดยไม่มีการตอบคำถามแต่อย่างใด

- แนวปฏิบัติที่ผ่านมา โฆษกกรรมาธิการจะสลับกันทำหน้าที่เป็นวันๆ ไป โดยวันใดที่ได้รับมอบหมายให้แถลงต่อสื่อมวลชน ต้องมีสมาชิกร่วมการประชุมมากขึ้น และในความเป็นจริงไม่สามารถเขียนแถลงการณ์ล่วงหน้าได้ แต่จะมีฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการจัดทำเอกสารเป็นรายประเด็นให้ ดังนั้นวิธีการที่ผ่านมาเป็นวิธีที่ดีอยู่แล้ว โดยโฆษกกรรมาธิการทั้ง ๖ ท่านจะสลับหมุนเวียนกันทำหน้าที่เป็นครั้งๆ ไป หรือเป็นกรณีโฆษกกรรมาธิการ ๒ ท่าน ช่วยกันแถลงก็ได้ สำหรับประเด็นที่โฆษกกรรมาธิการจะไม่ตอบ

คำถามของสื่อมวลชนเลยคงเป็นไปได้ หากจะไม่ตอบคำถามสื่อมวลชน ควรแจกแจงการณเป็นเอกสาร
อย่างเดียว

การตอบคำถามสื่อมวลชน โฆษกกรมการแต่ละท่านพยายามที่จะตอบในเชิงที่จะเป็นประโยชน์
ในทางการข่าวอยู่แล้ว บางเรื่องคณะกรรมการยังไม่มิต ก็แจ้งว่ายังไม่มิตของคณะกรรมการ ซึ่งในการ
ทำงานนอกจากจะมีการแถลงข่าวเป็นรายวัน ยังมีการติดต่อขอสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ หรือเชิญไปสัมภาษณ์
ในรายการวิทยุหรือโทรทัศน์ด้วย หากโฆษกกรมการไม่สามารถให้สัมภาษณ์ได้เลย ต้องรอแถลงข่าว
อย่างเป็นทางการเท่านั้น น่าจะเป็นผลเสียต่อคณะกรรมการมากกว่า

- กรณีที่ประชุมเห็นควรให้โฆษกกรมการสลับหมุนเวียนกันทำหน้าที่ก็เป็นเรื่องที่ดี โดยการแถลง
ข่าวต่อสื่อมวลชนในวันหนึ่ง ควรมีโฆษกกรมการ ๒ ท่าน ร่วมกันทำหน้าที่ เพื่อให้ประเด็นครบถ้วนและ
ป้องกันการตกหล่นในประเด็นสำคัญ สำหรับเรื่องการตอบคำถามสื่อมวลชนเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องกระทำ
โดยเป็นการตอบคำถามบนเหตุผลของคณะกรรมการ

ประธานกรรมการหารือที่ประชุมเรื่องการจัดทำรูปแบบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมี
๒ รูปแบบคือ รูปแบบที่ ๑ การเปรียบเทียบข้อความที่ขอแก้ไขกับร่างรัฐธรรมนูญในแต่ละมาตรา ซึ่งเป็น
รูปแบบที่รัฐสภาใช้โดยทั่วไป หรือรูปแบบที่ ๒ เป็นลักษณะการสรุปสาระสำคัญของแต่ละคำขอ

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการชี้แจงว่า โดยหลักของการแจ้งคำแปรญัตติหรือคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ
แนวทางปฏิบัติคือ ฝ่ายเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้จัดหมวดหมู่ว่า แต่ละมาตรามีกลุ่มไหนที่ขอแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งแต่ละ
มาตราจะมีบัญชีคุมตั้งแต่ชื่อร่างจนถึงมาตรา ๓๑๕ ทั้งนี้ ในแต่ละมาตราอาจจะมีบางกลุ่มที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมใน
ประเด็นเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ถ้าขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ เหมือนกันจะรวมเป็นกลุ่มเดียวกัน โดยถือว่าเป็นการ
ขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ ที่มีเนื้อหาในตัวร่างเหมือนกัน ถ้าเป็นกรณีมาตราเดียวกัน แต่ขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ คนละประเด็น
กันจะแยกกลุ่มกัน เพื่อให้เห็นว่าแต่ละกลุ่มมีคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ ในแต่ละมาตราเป็นอย่างไร ซึ่งในแต่ละกลุ่ม
จะมีตัวเพิ่ม ตัวฆ่า เป็นรายมาตราอยู่แล้ว โดยขณะนี้ยังไม่มีการสังเคราะห์ว่า แต่ละมาตรามีประเด็นใดบ้าง
ที่แต่ละกลุ่มได้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ เข้ามา

ประธานกรรมการมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สังเคราะห์ว่า
แต่ละมาตรามีประเด็นใดบ้างที่ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ เข้ามา ซึ่งจะทำให้คณะกรรมการสามารถพิจารณา
คำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ ได้สะดวกยิ่งขึ้น

กรรมการได้แสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการเสนอว่า กรณีการวิเคราะห์คำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญควรจัดทำแยกเป็น
รายภาค อย่างน้อยภาคละเล่ม เพื่อความสะดวกต่อการพบปะและการศึกษาทำความเข้าใจ

- ร่างรัฐธรรมนูญที่เผยแพร่ไปแล้ว ควรจัดทำดัชนีค้นคำเพื่อความสะดวกในการค้นหาข้อความ โดยแยก
เป็นเอกสารอีกฉบับหนึ่ง ไม่รวมอยู่ในตัวร่างรัฐธรรมนูญ โดยเย็บมุมกระดาษเพื่อความสะดวกในการใช้งาน

ประธานกรรมการบริหารหรือที่ประชุมว่า การประชุมในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ กรรมการเห็นควรประชุมปรึกษาหารือรอบในประเด็นสำคัญบางเรื่อง ก่อนที่จะพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่

กรรมการได้แสดงความเห็น ดังนี้

- คณะกรรมการใช้เวลาผู้ชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญไม่เกิน ๓ ชั่วโมง ซึ่งต้องคำนึงว่า ผู้ชี้แจงอาจไม่ได้ชี้แจงตลอดทั้ง ๓ ชั่วโมง เนื่องจากคณะกรรมการอาจมีประเด็นซักถามผู้ชี้แจงด้วย สำหรับประเด็นการจัดทำเอกสารคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ ควรจัดทำในรูปแบบเดิมของรัฐสภาไว้ก่อน หากต้องการจัดทำเพิ่มเติมในรูปแบบใด ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจะได้แก้ไขต่อไป

ส่วนประเด็นเรื่องการนัดประชุม ควรยึดหลักการเดิมคือ คณะกรรมการไม่ควรนัดประชุมเพื่อมีความเห็นเกี่ยวกับคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ ในช่วงเวลาอันก่อนมีการรับฟังผู้ชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ ดังนั้น หากไม่มีประเด็นใดที่ต้องประชุม ควรงดประชุมไว้ก่อน

- กรอบการทำงานของคณะกรรมการหลังจากการยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ จะต้องวางแผนให้ดี เพราะเป็นช่วงที่มีความสำคัญและมีระยะเวลาจำกัด ขณะนี้ยังไม่แน่นอนว่าระยะเวลาพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ เป็น ๖๐ วัน หรือ ๙๐ วัน อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการควรยึดระยะเวลาเดิมคือ ๖๐ วันไว้ก่อน ซึ่งบางคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ อาจใช้เวลาพิจารณามากกว่า ๑ วัน ทำให้ต้องพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ ในช่วงวันเสาร์ - อาทิตย์ด้วย ซึ่งกรรมการบางท่านติดภารกิจไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว ควรมีการประชุมในวันธรรมดาเป็นหลัก หากมีความจำเป็นจึงนัดประชุมในวันเสาร์ - อาทิตย์ โดยการประชุมวันธรรมดาอาจเริ่มประชุมช่วงเวลาเช้ามากขึ้น เช่น ๐๘.๓๐ นาฬิกา เป็นต้น และขอความร่วมมือกรรมการทุกท่านควรเข้าประชุมตรงเวลา สำหรับการประชุมคณะกรรมการในต่างจังหวัด ความพร้อมของอุปกรณ์หรือสถานที่อาจไม่สะดวก อย่างไรก็ตาม ไม่ขัดข้องที่จะจัดประชุมคณะกรรมการในต่างจังหวัด เนื่องจากเป็นวิธีการเพิ่มความเข้มข้นในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ อีกทั้งถือเป็นการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อเกิดความเข้าใจอันดีในการทำงานร่วมกัน แต่ทั้งนี้ควรบริหารเวลาการประชุมในวันเวลาราชการให้คุ้มค่าที่สุด

สำหรับการเชิญสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมฯ มาชี้แจงประกอบคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องกระบวนการที่กำหนดไว้แล้ว สิ่งสำคัญคือ คณะกรรมการจะทำอย่างไรที่จะพิจารณาเนื้อหาสาระให้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริง โดยที่การพิจารณาต้องเป็นไปอย่างรอบคอบด้วย ส่วนวิธีการและระยะเวลาดำเนินการจะต้องมีการวางแผนให้ดีเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

- การพิจารณาของคณะกรรมการในขั้นตอนต่อไป ควรพิจารณาว่า มีประเด็นใดบ้างที่ควรหยิบยกมาพิจารณา จากนั้นจึงพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ และประมวลความเห็นของคณะกรรมการพร้อมทั้งคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญด้วยเหตุและผล จากนั้นจึงจะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราต่อไป

- การพิจารณาแบ่งได้เป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) การพิจารณาสาระใหญ่รายหมวด และ ๒) การแก้ไขถ้อยคำตามรายมาตรา โดยควรเลือกพิจารณาสาระใหญ่รายหมวดเสียก่อน จะทำให้การแก้ไขถ้อยคำในรายมาตรารวดเร็วขึ้น และจะทำให้เห็นภาพรวมว่า หมวดใดมีผู้ขอแก้ไข มากหรือน้อย ส่วนประเด็นใดที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ก็ให้รอการพิจารณาไว้ก่อน

- ควรจัดให้มีการพูดคุยซักถามเบื้องต้นเพื่อรับฟังความเห็นของผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญก่อนการรับฟังความเห็นของผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อจะได้ทราบว่า ผู้ยื่นคำขอแก้ไข มีแนวโน้มไปในทิศทางใด และคณะกรรมการจะได้ซักถามในประเด็นที่มีข้อสงสัย

- การพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญมี ๒ แนวทาง คือ ๑) การพิจารณารายละเอียดคำขอแก้ไข และ ๒) ยุทธศาสตร์ในการพิจารณาคำขอแก้ไข เช่น คณะกรรมการควรฟังผู้ยื่นคำขอแก้ไข จากฝ่ายใดมากกว่ากัน เพื่อให้ผ่านการทำประชามติ จากนั้นจึงถกเถียงกันให้เหลือ ๓ - ๔ กรอบ แล้วจึงพิจารณารายมาตราต่อไป ส่วนการนัดประชุมไม่ควรกำหนดเป็นวันเสาร์และอาทิตย์ เพราะไม่สามารถรับประกันว่าจะทำให้เกิดผลดีเสมอไป และการจัดประชุมนอกสถานที่ที่สวนสนประดิพัทธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อาจทำให้เกิดคำครหาได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า เหตุที่จัดประชุมนอกสถานที่ที่สวนสนประดิพัทธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากคณะกรรมการมีงบประมาณจำกัด จึงต้องจัดประชุมโดยใช้สถานที่ของทางราชการ

กรรมการแสดงความเห็น ดังนี้

- การนัดประชุมไม่ควรกำหนดเป็นวันเสาร์และอาทิตย์ ควรทำให้เต็มเวลาในวันทำงานปกติ และไม่เห็นด้วยที่คณะกรรมการจะจัดประชุมนอกสถานที่ เพราะไม่มีความจำเป็น นอกจากนี้ ขอรื้อเกี่ยวกับ การรวบรวมความเห็นจากหน่วยงานตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ว่า คณะกรรมการจะมีการพิจารณาอย่างไร รวมทั้งเห็นด้วยว่า คณะกรรมการควรมีการพูดคุยซักถามเบื้องต้นเพื่อรับฟังความเห็นของผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ก่อนการรับฟังความเห็นของผู้ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาของคณะกรรมการ

- ควรจัดให้มีการสนทนารวมในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เพื่อปรึกษาหารือในการวางยุทธศาสตร์ให้ร่างรัฐธรรมนูญผ่านการทำประชามติ ซึ่งยังไม่ควรพูดคุยในรายละเอียดเพราะจะทำให้เกิดความล่าช้า แต่ควรนำไปพิจารณาในภายหลัง เช่น ประธานาธิบดีชาร์ล เดอ โกล ได้ตัดประเด็นที่จะทำการทำประชามติไม่ผ่านออกก่อนมีการทำประชามติ ซึ่งทำให้รัฐธรรมนูญที่ผ่านการทำประชามติแก้ไข ปัญหาของบ้านเมืองในขณะนั้นได้ อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ ฮิลลารี คลินตัน สมาชิกวุฒิสภาของประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องการจะวางหลักประกันสุขภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยวิธีการระบุ (identify) กลุ่มที่จะคัดค้านหลักประกันสุขภาพ เช่น บริษัทยาข้ามชาติ แพทย์เฉพาะทาง บริษัทประกันสุขภาพ เป็นต้น โดยพิจารณาว่า กลุ่มเหล่านี้จะคัดค้านในประเด็นใดบ้าง และจะเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในแต่ละกลุ่ม

อย่างไร ซึ่งควรจะนำมาเป็นแนวทางในการจัดให้มีการสนทนาธรรมในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ของคณะกรรมการธิการ เพื่อปรึกษาหารือในการวางยุทธศาสตร์ให้ร่างรัฐธรรมนูญผ่านการทำประชามติ

- ควรวางกรอบการสนทนาธรรมในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ให้มีความชัดเจน โดยควรเป็นการพูดคุยในเชิงงานธุรการ มากกว่าการพูดคุยเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อไม่ให้กลายเป็นว่า คณะกรรมการธิการ กำหนดธงไว้แล้ว

- ในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ควรจัดให้มีการสนทนาธรรม โดยมีประเด็นที่สำคัญว่า เนื้อหาที่คณะรัฐมนตรีคัดออกทั้งหมดนั้น คณะกรรมการธิการมีความเห็นอย่างไร และจะให้ความสำคัญกับคำขอแก้ไขฯ ไต ถ้าหากตกลงกันได้ก็จะทำให้ได้ข้อยุติ ซึ่งจะทำให้พิจารณารายมาตราง่ายขึ้น โดยในบางประเด็นที่จะต้องหารือเชิงยุทธศาสตร์ว่า จะให้ร่างรัฐธรรมนูญผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติและผ่านการทำประชามติได้อย่างไร อาจให้มีการประชุมกันเฉพาะกรรมการเท่านั้น โดยไม่ต้องมีเจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมด้วย เพราะสถานการณ์ในการจะคว่ำร่างรัฐธรรมนูญในขณะนี้ สถานการณ์ที่มีวาระ ซึ่งการจัดให้มีการสนทนาธรรมอาจจะทำให้ไม่ต้องนัดประชุมในวันเสาร์และวันอาทิตย์ เพราะคำขอแก้ไขฯ แม้มีปริมาณมาก แต่มีประเด็นหลักเพียงไม่กี่ประเด็น โดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ แสดงเจตนารมณ์ชัดเจน ๒ ประการ คือ ๑) เมื่อมีรัฐธรรมนูญแล้ว บ้านเมืองจะไม่กลับไปมีปัญหาเหมือนเดิม และ ๒) เมื่อมีรัฐธรรมนูญแล้ว การขับเคลื่อนการปฏิรูปที่เกิดขึ้นต้องเดินหน้าต่อไป ซึ่งก็ต้องพิจารณาว่า สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศและคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปแห่งชาติจะมีทิศทางอย่างไร เนื้อหาในการปฏิรูปจะดำเนินการอย่างไร

- การที่คณะกรรมการธิการยังไม่ได้รับฟังการชี้แจงคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ แต่ได้วางยุทธศาสตร์ไว้จะกลายเป็นว่า คณะกรรมการธิการมีธงแล้ว จึงควรรับฟังเหตุผลก่อนและนำมาประมวลผลว่า ควรจะแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่

- ควรคิดโจทย์โดยการระบุ (identify) กลุ่มและประเด็นที่จะถูกคัดค้านในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญของสภาปฏิรูปแห่งชาติและการทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญ แต่ไม่ใช่เรื่องที่คณะกรรมการธิการเตรียมจะตอบโจทย์ในประเด็นนั้นๆ จากนั้นจึงมีกระบวนการรับฟังผู้ชี้แจงคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ โดยกระบวนการคิดโจทย์นี้เป็นกระบวนการที่จะต้องมียุทธศาสตร์เพื่อให้ร่างรัฐธรรมนูญผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติและผ่านการทำประชามติ โดยคณะกรรมการธิการต้องทำงานร่วมกับสภาปฏิรูปแห่งชาติในการวางกลไกอย่างไม่เป็นทางการเสียก่อน หรือการวางแผนการสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ (strategic communication)

- คณะกรรมการธิการต้องยืนยันหลักการให้ชัดเจน โดยต้องไม่แก้หลักการเพื่อที่จะให้ร่างรัฐธรรมนูญผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติและผ่านการทำประชามติ หากขัดต่อหลักการของคณะกรรมการธิการก็ควรให้ร่างรัฐธรรมนูญนี้เป็นอันตกไป ส่วนยุทธศาสตร์ที่จะทำให้ร่างรัฐธรรมนูญผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติและผ่านการทำประชามติเป็นสิ่งที่พูดคุยกันได้ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการธิการก็ต้องมาสรุปความเห็นอีกครั้งหนึ่ง

- ได้ยกตัวอย่างว่า ประธานาธิบดีชาร์ล เดอ โกล ใช้รัฐธรรมนูญที่ผ่านการทำประชามติ เป็นเครื่องมือในการทำให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤติการณ์ แต่ไม่ได้กล่าวว่า ต้องการให้คณะกรรมการละทิ้งหลักการเพื่อให้ร่างรัฐธรรมนูญผ่านการทำประชามติ อย่างไรก็ตาม บางครั้งหากต้องละทิ้งบางอย่างเพื่อป้องกันการสูญเสียร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับก็มีความจำเป็น เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาเท่าที่สถานการณ์จะเอื้ออำนวย

- ควรมีการนัดประชุมในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ แต่หากประเด็นที่พูดคุยเน้นการหาข้อยุติ เช่น การวางยุทธศาสตร์ จะเป็นการสร้างปัญหาให้กับคณะกรรมการมากกว่า ดังนั้น ควรเป็นการพิจารณาเอกสารคำขอแก้ไข เพื่อที่จะเตรียมตั้งคำถามกับผู้ชี้แจงคำขอแก้ไข

- การนัดประชุมในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เสนอให้เป็นการพิจารณาคำขอแก้ไข ในเชิงงานธุรการจะดีกว่า

- การนัดประชุมในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ควรเป็นการตรวจทาน (review) คำขอแก้ไข หรืองานเชิงธุรการ โดยอาจมอบหมายให้อนุกรมการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ไปดูภาพรวมของคำขอแก้ไข เพื่อจัดกลุ่มและประเภทของคำขอแก้ไข ดีกว่าการที่คณะกรรมการจะเริ่มเดินทางทันที โดยคณะกรรมการควรเดินทางพูดคุยหลังวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๘ เป็นต้นไป เพราะหากการนัดประชุมในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ กำหนดหัวข้อเป็นการพูดคุยเชิงยุทธศาสตร์จะกลายเป็นคณะกรรมการมีธงไว้แล้ว ก่อนที่จะรับฟังการชี้แจงคำขอแก้ไข

ประธานกรรมการกล่าวว่า การนัดประชุมในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ สามารถสรุปได้เป็น ๒ แนวทาง คือ ๑) ให้เป็นการพิจารณาคำขอแก้ไข ในเชิงธุรการ และ ๒) ให้เป็นการพิจารณาเชิงยุทธศาสตร์ โดยขอเสนอให้การนัดประชุมในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เป็นการพิจารณาคำขอแก้ไข ในเชิงธุรการและยุทธศาสตร์รวมกัน โดยนำรายละเอียดการแจงคำขอแก้ไขเพิ่มเติมมาพิจารณาว่า ส่วนใดแก้ไขมากหรือน้อย ขณะเดียวกันในประเด็นยุทธศาสตร์ก็จำเป็นต้องพิจารณาด้วย เพื่อให้สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติเห็นว่าคณะกรรมการให้ความสำคัญ และเพื่อให้ร่างรัฐธรรมนูญผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ แต่ก็ต้องไม่ทำให้รู้สึกว่าการมีธงแล้ว

- มีกรรมการเสนอว่า ให้เชิญผู้ชี้แจงคำขอแก้ไข จากที่กำหนดไว้ในวันที่ ๕ - ๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ มาชี้แจงในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ จะได้หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ลำดับการเชิญผู้ชี้แจงคำขอแก้ไข เป็นไปตามลำดับการยื่นคำขอแก้ไข ดังนั้น ในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ จะพิจารณาคำขอแก้ไข ในภาพรวมว่า ภาคใดมีการเสนอขอแก้ไขมากหรือน้อยเพียงใด และคณะกรรมการจะปรับแก้ไขตามคำขอแก้ไข หรือไม่ โดยอาจพิจารณาจากปริมาณคำขอแก้ไข และต้องไม่มีการตั้งธงไว้ล่วงหน้า ส่วนการพิจารณาเชิงยุทธศาสตร์ จะต้องไม่เน้นการ take position ก่อนการรับฟังการชี้แจงคำขอแก้ไข

กรรมการแสดงความเห็น ดังนี้

- คณะกรรมการควรพิจารณาคำขอแก้ไขฯ จากทุกฝ่าย แล้วนำมาสังเคราะห์หาแนวทางที่ดีที่สุด ซึ่งอาจจะเป็นตรงจุดกึ่งกลางก็ได้ ดังนั้น การตกผลึกประเด็นใหญ่ภายหลังการรับฟังผู้ชี้แจงคำขอแก้ไขฯ จึงเป็นสิ่งสำคัญ

- คณะกรรมการไม่ควรพิจารณาปริมาณของคำขอแก้ไขฯ แต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรพิจารณาเหตุและผลประกอบด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะกรรมการจะต้องพิจารณาคำขอแก้ไขฯ ทั้งในเชิงปริมาณและความเป็นเหตุและผลประกอบกัน เพราะหากไม่พิจารณาเชิงปริมาณ ก็จะถูกกล่าวอ้างว่า มีการยื่นคำขอแก้ไขฯ มาเป็นจำนวนมากแต่ไม่ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการ ซึ่งสุดท้ายก็ขึ้นอยู่กับพิจารณาของคณะกรรมการ

กรรมการแสดงความเห็น ดังนี้

- คณะกรรมการต้องพูดคุยกันเอง และต้องรับฟังการชี้แจงของผู้ยื่นคำขอแก้ไขฯ จากนั้น จึงนำมาประมวลและสังเคราะห์ข้อมูลว่าจะปรับแก้ไขหรือไม่ โดยต้องยึดหลักการของร่างรัฐธรรมนูญ

- ขอสอบถามว่า ตั้งแต่วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๘ คณะกรรมการจะพิจารณารายมาตราหรือจะพิจารณาเฉพาะประเด็นใหญ่

ประธานกรรมการกล่าวว่า มี ๒ แนวทาง คือ ๑) พิจารณารายหมวด และ ๒) พิจารณาในประเด็นหลักเสียก่อน แล้วจึงพิจารณารายหมวดและรายมาตราต่อไป ซึ่งจะต้องมีการกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาแต่ละหมวดไว้ด้วย เพื่อให้ทันตามกรอบระยะเวลา ทั้งนี้ หากมีการขยายระยะเวลาในการพิจารณาเพิ่มขึ้นอีก ๓๐ วัน ก็อาจจะไม่จำเป็นต้องนัดประชุมในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ส่วนการนัดประชุมในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เสนอให้เป็นการพิจารณาคำขอแก้ไขฯ ในเชิงธุรการและยุทธศาสตร์รวมกัน โดยพิจารณาคำขอแก้ไขฯ ทั้งเชิงปริมาณกับความเป็นเหตุและผลประกอบกัน

กรรมการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- ข้อเสนอที่ให้คณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเป็นรายหมวดนั้นไม่ได้เป็นการมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการไปพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมโดยไม่ต้องนำกลับมาให้กรรมการพิจารณาอีก โดยเมื่อคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเป็นรายหมวดและมีมติเป็นอย่างไรแล้วคณะกรรมการก็จะเห็นภาพที่ชัดเจนว่าในมาตรานั้น ๆ มีประเด็นใดบ้างที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขซึ่งจะง่ายกว่าการพิจารณาเป็นประเด็นก่อน เนื่องจากหากคณะกรรมการพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ทั้งหมดก่อน ในหลายประเด็น กรรมการอาจพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในสองหรือสามวัน ในส่วนของเรื่องถ้อยคำที่เียนย่อและฟุ่มเฟือยเกินไปนั้นฝ่ายเลขานุการสามารถยกร่างขึ้นมาก่อนได้เพื่อนำมาให้คณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในรายมาตรา และฝ่ายเลขานุการก็จะต้องเรียบเรียงคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญทั้งหมดว่ามีการขอแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้างและมีส่วนที่เชื่อมโยงกันกับความในหมวดหรือมาตราใดบ้าง เมื่อกรรมการพิจารณาไปถึงหมวดหรือมาตรานั้น ๆ การพิจารณาก็จะทำได้โดยง่าย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ประเด็นสำคัญที่คณะกรรมการควรพิจารณาคือหลังจากที่รับฟัง คำชี้แจงของผู้เสนอคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแล้วคณะกรรมการจะต้องพิจารณาประเด็น ต่าง ๆ ที่เป็นหลักการสำคัญในร่างรัฐธรรมนูญที่มีการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมก่อนหรือไม่ ซึ่งการพิจารณา ประเด็นที่เป็นหลักการสำคัญก่อนจะทำให้เห็นภาพของหลักการสำคัญที่ชัดเจนของร่างรัฐธรรมนูญและ ทำให้เกิดความรวดเร็วในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในรายละเอียดต่อไป เช่น ประเด็นระบบการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเด็นเรื่องกลุ่มการเมือง เป็นต้น ซึ่งจากการพิจารณาคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่าง รัฐธรรมนูญทั้ง ๙ ฉบับ เห็นว่ามีประเด็นที่เป็นหลักการสำคัญประมาณ ๑๐ ประเด็น

กรรมการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- หลังจากที่คณะกรรมการได้รับฟังคำชี้แจงของผู้เสนอคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ในแง่ของการทำงานมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพิจารณาประเด็นของหลักการสำคัญเสียก่อน เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันในหลักการนั้น ๆ แล้วจึงค่อยพิจารณาต่อไปว่าหลักการต่าง ๆ ในร่างรัฐธรรมนูญ นั้นคณะกรรมการจะคงไว้หรือแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร โดยในแต่ละประเด็นนั้นก็จะต้องมีความเชื่อมโยง เกี่ยวเนื่องกันหลายมาตรา หากคณะกรรมการพิจารณาในประเด็นอันเป็นหลักการสำคัญได้ข้อยุติแล้ว การแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกันก็จะทำได้ง่าย ถ้อยคำที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญนั้น ก็เป็นเพียงสิ่งที่สะท้อนออกมาจากหลักการนั่นเอง จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่คณะกรรมการจะต้อง พิจารณาประเด็นของหลักการสำคัญที่มีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมก่อนการพิจารณารายมาตรา

- เสนอให้ประธานกรรมการและนางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ เลขาธิการกรรมการ ไปพิจารณา คำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแล้วร่วมกันกำหนดประเด็นเพื่อให้ที่ประชุมเห็นชอบและพิจารณาใน แต่ละประเด็นที่เป็นหลักการสำคัญก่อนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในรายละเอียดต่อไป

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในเรื่องกำหนดประเด็นหลักการสำคัญจากคำขอแก้ไขเพิ่มเติม ร่างรัฐธรรมนูญนั้นขอมอบหมายให้ นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ เลขาธิการกรรมการ ไปพิจารณาว่า มีประเด็นใดบ้างที่เป็นประเด็นหลักการสำคัญที่คณะกรรมการควรพิจารณาหลังจากที่รับฟังคำชี้แจงจาก ผู้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ให้ปรึกษากับประธานอนุกรรมการพิจารณากรอบการจัดทำ รัฐธรรมนูญคณะต่าง ๆ โดยประเด็นหลักที่มีความสำคัญซึ่งคณะกรรมการจะต้องพิจารณาเรื่องหนึ่งคือ ประเด็นองค์กรต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ซึ่งคณะรัฐมนตรีเสนอให้ตัดออกเกือบทั้งหมด

- ในวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ซึ่งจะมีการพิจารณายุทธศาสตร์ในการพิจารณาคำขอแก้ไข เพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญนั้น เพื่อให้กรรมการทำงานได้รวดเร็วขึ้นจึงเสนอให้ฝ่ายเลขานุการจัดทำประเด็น สำคัญที่มีผู้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญไม่เกินสิบประเด็นพร้อมทั้ง identify กลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วย ในประเด็นเหล่านั้นเพื่อให้คณะกรรมการร่วมกันพิจารณา ซึ่งจะทำให้คณะกรรมการตกลึกและ เห็นทิศทางในการดำเนินยุทธศาสตร์ต่อไป

ประธานกรรมการกล่าวว่า ฝ่ายเลขานุการไม่สามารถที่จะ identify กลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยใน ประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้นได้ โดยหน้าที่ในการ identify นั้น ควรเป็นการพิจารณาของกรรมการ

กรรมวิธีการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- หากกรรมวิธีการนำคำขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญไปพิจารณา กรรมวิธีการแต่ละท่านก็น่าจะมีดุลพินิจอยู่แล้วว่าคำขอแก้ไขเพิ่มเติมแต่ละฉบับเป็นอย่างไร การ identify โดยยังไม่ได้มีการรับฟังคำชี้แจงของผู้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญนั้นไม่น่าที่จะเหมาะสม โดยส่วนตัวเห็นว่าหัวใจสำคัญอยู่ที่สาระสำคัญที่คณะกรรมการจะปรับปรุงแก้ไขและการอธิบายกับสังคมมากกว่า

- ในการกำหนดประเด็นสำคัญที่คณะกรรมการจะต้องพิจารณาหลังจากที่คณะกรรมการได้รับฟังคำชี้แจงของผู้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแล้วนั้น ประเด็นหนึ่งที่คณะกรรมการจะต้องพิจารณาคือประเด็นองค์กรของประชาชนที่มีการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนมาก เช่น สมัชชาพลเมือง สภาตรวจสอบภาคพลเมือง สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ เป็นต้น โดยคณะกรรมการควรต้องมาพิจารณาร่วมกันในการวางยุทธศาสตร์ในการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้ตอบโจทย์กับการที่จะต้องไปสู่การออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในประเด็นเรื่องการ identify นั้นขอให้เป็นเรื่องที่รู้อยู่ในใจของคณะกรรมการเท่านั้นไม่ควรทำให้เป็นเอกสารที่เป็นทางการ และบางครั้งในการประชุมของคณะกรรมการอาจจะต้องมีการประชุมพิจารณาเฉพาะกรรมการ ๓๖ คน เท่านั้น เนื่องจากบางประเด็นอาจจะต้องมีการเปิดให้กรรมการอภิปรายแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ และเชื่อว่าท้ายที่สุดจะต้องมีกระบวนการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงควรมีการเขียนหนังสือเพื่อใช้สื่อสารกับประชาชนโดยใช้ภาษาง่าย ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงเข้าใจได้โดยง่ายในเรื่องต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ เช่น ประชาชนจะได้อะไรจากร่างรัฐธรรมนูญในกระบวนการยุติธรรม ประชาชนจะได้อะไรจากร่างรัฐธรรมนูญในเรื่องชุมชน ชุมชนจะเข้มแข็งขึ้นได้อย่างไร ระบบการเงินการคลังของประเทศจะโปร่งใสขึ้นได้อย่างไร เป็นต้น โดยอาจจะมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อดำเนินการในส่วนนี้

กรรมวิธีการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- หากคณะกรรมการเผยแพร่หนังสือที่คณะกรรมการและสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติเขียนขึ้นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญไปในเวลานี้อาจเกิดการครหาได้ว่าคณะกรรมการมีธงในการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า เพื่อไม่ให้เกิดการครหาว่าคณะกรรมการมีธงในการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญจึงขอให้เขียนหนังสือดังกล่าวไว้ก่อน เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมจึงค่อยเผยแพร่ต่อประชาชนต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมครั้งต่อไปในวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เวลา ๙.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๓๒ นาฬิกา

นายณฤพนธ์ ฐลีจันทร์

นิติกรปฏิบัติการ

นางสาววรินทร์ทร ปณิธานธรรม

วิทยากรชำนาญการ

นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ

วิทยากรปฏิบัติการ

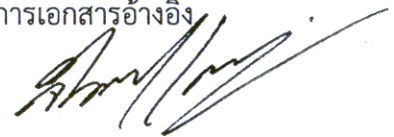
ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการ ๒

ผู้ตรวจบันทึกการประชุม

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์